

**ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ «ЗЕЛЕНОГО» РОЗВИТКУ**

Хумарова Н.І., Голікова О.С.

Розглянуті питання сутності інноваційних стратегій та їх відповідність засадам «зеленого» розвитку. Визначено інституційне середовище, що забезпечує їх впровадження у господарську діяльність суб'єктів господарювання. Визначені окремі недоліки, що перешкоджають широкому застосуванню стратегій «зеленого» розвитку на державному та регіональному рівнях.

Актуальність. В сучасному науковому та політичному лексиконі термін «стратегія» використовується в різних трактуваннях. Стратегію розуміють не тільки як довгостроковий прогноз соціально-економічного розвитку регіону, групи регіонів, країни в цілому, але й як поняття, що включає сформульовані на основі прогнозу проекти, програми, плани, здійснення яких необхідно для досягнення основних показників перспектив розвитку. В той же час стратегію можна розглядати як систему заходів управління нею: розробка, затвердження, реалізація, моніторинг, коректування.

Для досягнення високого рівня економічного розвитку сьогодні, як свідчить зарубіжний досвід, активно впроваджуються інноваційні стратегії спрямовані на суттєві структурні та якісні зміни територіального розвитку. Основна їх задача це інтеграція в єдиний вектор розвитку мотиваційних, економічних, організаційно-адміністративних механізмів. Інноваційні стратегії, розглядають територіальні системи у якісно новому, глобалізаційному масштабі, іноді пропонують напрями, які дають новий погляд на існуючі тенденції щодо їх економічного розвитку. Зважаючи на методологічні засади формування пріоритетів розвитку до таких відносяться і стратегії, які активізують раціональне використання природно-ресурсного потенціалу та сприяють впровадженню «зеленої» економіки.

Мета статті. Дослідити сутність інноваційних стратегій у впровадженні пріоритетів екологоорієнтованого розвитку та їх інституційне забезпечення в рамках існуючого вітчизняного законодавства та дотримання міжнародних нормативно-правових актів.

Викладення основного матеріалу. Інноваційні стратегії «зеленого» розвитку орієнтовані на поєднання таких наріжних цілей як економічна ефективність, отримання відповідних соціальних та екологічних стандартів життєзабезпечення, що призводить до ефекту потроєних дивідендів від комплексного розвитку економіки, соціуму та екології. Приклади використання інноваційних екологоорієнтованих стратегій в

розвинених економіках вказує на наявність каталітичного ефекту та ефекту динамічної ефективності від їх впровадження [1, с. 413].

Для обґрунтування інноваційних стратегій «зеленого» розвитку та вибору кінцевого екологоорієнтованого стратегічного плану дій дуже важливо вибудувати, спираючись на наявний природно-ресурсний та виробничий потенціал території, такий логічний ланцюг:

природні ресурси — напрями використання, відновлення та відтворення — повнота і комплексність видобутку та переробки — варіанти технології використання, відновлення та відтворення — цінність кінцевого продукту – вторинні ресурси

Важливо враховувати також умови соціально-економічного стану та інтеграційні зв'язки території. Це дозволяє узгоджувати застосування техніко-технологічних та організаційно-економічних інновацій у різних секторах економіки, зокрема екологомістких та ресурсоемних, а також відіграє суттєву роль у поєднанні завдань екологоорієнтованого зростання.

Впровадження пріоритетів «зеленого» зростання у розвитку територій, а також окремих господарських систем визначається ступенем дотримання та використання сучасних інноваційних стратегій, розглянемо деякі з них.

Стратегія ресурсозбереження, в ринкових умовах це комплекс принципів, заходів, факторів, методів та заходів спрямованих на збереження, ефективне й раціональне використання усіх видів ресурсів суб'єктами господарювання та оптимізацію управлінських рішень щодо зниження витрат сукупних ресурсів на одиницю продукції, за умови забезпечення екологічної безпеки.

Дана стратегія поєднує стратегії нижчого рівня – *стратегію кооперації*, що забезпечує спільні дії, по мінімізації використання первинних природних ресурсів, поводження з відходами та *стратегію рециркуляції* як таку, що дає можливість попередження та перенаправлення потоків відходів від потрапляння у природне середовище та повернення їх у виробництво (замкнутий цикл потоків сировини, матеріалів, вторинних ресурсів). Рециркуляція виконує екосистемні ефекти, зокрема: зменшує попит на функції довкілля як приймача відходів; скорочує попит на функції забезпечення ресурсної бази, оскільки матеріали, що пройшли рециркуляцію, є заміниками по відношенню до тих ресурсів, що вилучаються з навколишнього середовища.

Сучасне державне законодавство стимулює підприємства дотримуватися певних нормативів ресурсокористування та впроваджувати ресурсні обмеження. Перспективи зменшення ресурсоспоживання на одиницю кінцевої продукції й досягнення більш високого ступеня економічного розвитку вимагають від виробників не тільки дотримуватись нормативних вимог щодо ресурсозбереження, але й переходити на більш прогресивні рішення, зокрема, стратегію

ресурсозбереження за вимог ринку та стратегію конкурентних переваг ресурсозбереження [2, с.101-102].

Стратегія еко-ефективності, що передбачає «дематеріалізацію», отримання найбільшої кількості продуктів і послуг при мінімальному негативному впливі на довкілля та формування стратегічних екологічних потенціалів підприємства, зокрема зниження екологічних потенціалів ризику та створення екологічного потенціалу успіху.

Стратегія чистого виробництва - відноситься до проблемо орієнтованих, і спрямована переважно на обґрунтування і вибір найбільше ефективного з можливих варіантів вирішення екологічних проблем, та базується на ідеї недопущення забруднення середовища тобто пріоритетом є реалізація превентивних заходів, щодо екологізації виробничих процесів [7].

Стратегія найкращих з існуючих технологій, спрямована на визначення потрібних характеристик виробничих процесів або використання капітального обладнання, тобто на потенційні джерела забруднення накладаються мінімальні технологічні вимоги. Стратегія передбачає забезпечення інноваційного підходу до модернізації та технологічного оновлення, і т. ін. Зараз в розвинених країнах застосовується «найкраща з існуючих технологій, що не викликає надмірних витрат» (BATNEEC), як інструмент контролю з боку органів охорони довкілля. Підприємствам рекомендується застосовувати практично здійсненну технологію контролю забруднення, що має бути технологічно ефективною і задовольняти умові, не бути занадто дорогою [8, с. 377].

Стратегія достатності (міри потреб) – орієнтована на добровільне, свідоме обмеження споживання та відповідну зміну стилю життя. В сфері поведінки з відходами ця стратегія може бути реалізована на протязі всього життєвого циклу продукції, починаючи від подовження строку використання продукції, мінімізації використання пакувальних матеріалів, процесу сепарації та роздільного збору відходів і т. ін. Стратегія достатності тісно пов'язана з такими поняттями як оптимальне використання, корисність та попит. Основні положення даної стратегії знаходяться у площині методологічних засад економіки добробуту, зокрема етичних принципів розподілу та потреби природних і матеріальних ресурсів, що притаманні розвиненим країнам, а у вітчизняному законодавстві практично не відображені.

Розглянуті стратегії «зеленого» зростання мають спільний науково-методологічний базис, головною метою їх реалізації є впровадження ідеології невиснажливого використання природно-ресурсного потенціалу, вони здатні забезпечувати переорієнтацію процесу регулювання екологічної відповідальності суб'єктів господарювання з пасивного дотримання та виконання грошових відрахувань (платежів, податків, штрафів) на превентивні заходи, щодо екологізації виробничих процесів на основі модернізації та технологічного розвитку; створювати синергетичний ефект від врахування соціальних, екологічних та

управлінських факторів. Дослідження результатів застосування означених стратегій свідчить, що найбільше їх застосовують підприємства, які мають експортоорієнтовані, мають сертифіковану продукцію, дбають про імідж екологічно безпечних виробництв. Зараз важливо перевести реалізацію інноваційних екологоорієнтованих стратегій у площину загальнонаціональних та регіональних інтересів.

Діюча в країні нормативно-законодавча база щодо регулювання впровадження екологічних стратегій «зеленого» зростання та започаткування засад сталого розвитку формується вже певний час, і хоча вона ще досить обмежена та подекуди фрагментарна, її можна розглядати з точки зору сприяння процесам екологізації соціально-економічного розвитку й виділити такі категорії нормативно-законодавчих документів:

- акти, що визначають національні пріоритети соціально-економічного та екологічного розвитку держави загалом;
- акти, що регулюють екологічну безпеку, підтримують технологічний розвиток та сприяють впровадженню в економічну діяльність засад раціонального використання природних ресурсів;
- акти, що безпосередньо спрямовані на дотримання екологічної безпеки, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

До першої категорії документів, що забезпечують інституційну та правову базу розвитку екологічної безпеки та оптимізації використання природного капіталу й визначають ці питання запорукою національної безпеки, відносяться такі Закони України як: «Про основи національної безпеки України» (2003р.); «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991р.), «Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року» (2007р.), «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (2011р.), «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні» (2011р.), та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (2012р.), Розпорядження КМ України «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011 - 2015 рр.» (2011р.), «Енергетична стратегія України на період до 2030 р.» (2013р.), Укази Президента України, урядові та загальнодержавні програми і т.ін. В цих документах стратегічні пріоритети національних інтересів безпосередньо пов'язані із широким застосуванням енергоефективних технологій, технологій чистого виробництва, охорони та раціонального використання природних ресурсів. Важливо що в основних законодавчих актах України реалізація промислової політики та підвищення якості економічного зростання безпосередньо пов'язуються із модернізацією та впровадженням енерго- та ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій.

Нажаль, до цього часу не прийнято законів про «Національну Стратегію сталого розвитку України», «Стратегію науково-технологічного та інноваційного розвитку держави», «Національну Концепцію впровадження та розвитку більш чистих виробництв та екологічних

технологій» та інші важливі документи.

В другу категорію, на наш огляд, входять Закони України: «Про екологічну експертизу» (1995р.), «Про відходи» (1998р.), «Про екологічний аудит» (2004р.), «Про інноваційну діяльність» (2002р.), «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (2012р.) та інші, в яких регулюються питання забезпечення технологічності виробництва вітчизняної продукції, підвищення екологічної обґрунтованості та ефективності діяльності суб'єктів господарювання і т.ін., що сприяють забезпеченню екологічно безпечного соціально-економічного розвитку держави.

Наприклад у Законі України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» (2012р.) основи державної політики в інвестиційній сфері на перспективу мають будуватись на стимулюванні залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки, спрямовані передусім на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції та високоякісних послугах. Оновлений у 2012 році Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», розширює можливості щодо активізації діяльності у сфері трансферу технологій, створює сучасні правові умови для комерціалізації наукових розробок та мотивації вітчизняних виробників до впровадження екологоорієнтованих інновацій, що разом із впровадженням екологічних стратегій дасть синергетичний ефект у напрямку екологізації суспільного розвитку.

Відмітимо що система вітчизняного екологічного законодавства хоча й побудована за принципами європейського екологічного права, проте здебільшого не забезпечена прямими правовими санкціями, спирається на розгалужений та невпорядкований масив «вторинного» законодавства та не має чіткого розподілу повноважень на державному, регіональному й галузевому рівнях. Відкритими залишаються питання формування та розвитку систем екологічного управління, корпоративного менеджменту, добровільної екологічної сертифікації, маркування, екологічного страхування вирішення яких консолідацію зусиль у напрямку екологізації систем господарювання.

Третя категорія нормативних документів містить такі, що безпосередньо спрямовані на раціональне використання та відтворення окремих сфер природного капіталу. Ця група представлена досить ґрунтовно. Діють закони України щодо охорони, використання та відтворення окремих видів природних ресурсів та велика кількість цільових програм, які охоплюють основні напрямки природоохоронної діяльності, розвитку мінерально-сировинної бази і т. ін. однак у їх результативності та забезпеченні виконання існують об'єктивні та суб'єктивні перешкоди. Деякі аспекти нормативно-правового забезпечення впровадження інноваційних стратегій екологоорієнтованого розвитку представлені у таблиці 1.

Перспективи впровадження екологічних стратегій обумовлені та

підтримуються міжнародними правовими актами, які ратифіковані Україною: Конвенція ООН з навколишнього середовища та розвитку (1992р.); Міжнародна Декларація Більш Чистого Виробництва (Комісія ООН зі сталого розвитку, 1999р.); «Декларації тисячоліття» ООН (2000р.); «Порядок денний на XXI століття» представлений на Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002р.); «Майбутнє якого ми бажаємо» документ Всесвітнього саміту «Ріо+20» (2012р.) та багаточисельні Директиви. Так наприклад, Кіотський протокол надав широкі можливості у впровадженні Механізму чистого розвитку (МЧР) у різних секторах національної економіки, зокрема: промисловості, добувної галузі, сільському господарстві, транспорті, енергоспоживанні, тощо.

Таблиця 1

**Нормативно-правове забезпечення впровадження
інноваційних стратегій екологоорієнтованого розвитку**

Стратегії «зеленого» зростання	Підтримуються у національному законодавстві	Підтримуються у міжнародному законодавстві
<p><i>стратегія ресурсо- збереження</i></p>	<p>«Про охорону навколишнього природного середовища» (Закон України від 25.06.1991, № 1264-ХІІ);</p> <p>Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (Закон України від 21.12.2010, № 2818-VI);</p> <p>«Про відходи» (Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР),</p> <p>"Про енергозбереження" (Закон України від 01.07.1994, № 74/94-ВР);</p> <p>«Про енергетичну стратегію України до 2030р.» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013, № 1071),</p> <p>Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки (Постанова КМУ від 1.03.2010 р. № 243).</p>	<p>Директива 2009/28/ЕС від 23.04.2009 р. стосовно сприяння використанню енергії відновлюваних джерел і про внесення змін і Згодом скасування Директиви 2001/77/ЕС та 2003/30/ЕС.</p> <p>Директива 2004/8/ЕС від 11.02.2004 р. про сприяння спільному виробництву тепла й електроенергії (когенерації) на основі корисного теплового навантаження на внутрішньому енергетичному ринку та внесення змін до Директиви 92/42/ЄЕС;</p> <p>Директива 2006/32/ЕС від 05.04.2006 р. про ефективність кінцевого використання енергії та енергетичні послуги;</p> <p>Директива 2010/31/ЕС від 19.06.2010 р. щодо енергетичних характеристик будівель, яка скасовує та замінює чинну раніше Директиву 2002/91/ЕС;</p> <p>Директива 2010/30/ЕС від 19.05.2010 р. щодо позначення класів енергоспоживання та стандартизованої інформації про споживання енергії та інших</p>

		ресурсів електропобутовими приладами, яка скасовує та замінює чинну раніше Директиву 92/75/ЕЕС.
<i>стратегія еко-ефективності</i>	<p>«Про охорону навколишнього природного середовища» (Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ);</p> <p>Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (Закон України від 21.12.2010 року N 2818-VI);</p> <p>«Про екологічний аудит» (Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV);</p> <p>«Про екологічну експертизу» (Закон України від 09.02.1995 № 45/95-ВР).</p>	<p>Директива 85/337/ЕЕС від 27.06.1985 р. стосовно оцінки впливу певних державних та приватних проектів на навколишнє середовище з поправками, внесеними Директивою 97/11/ЕС та Директивою 2003/35/ЕС;</p> <p>Директива 1999/32/ЕС від 26.04.1998 р. щодо зменшення вмісту сірки у певних видах рідкого палива;</p> <p>Директива 2001/80/ЕС від 23.10.2001 р. стосовно встановлення граничного рівня викидів певних забруднювачів до атмосфери великими спалювальними установками;</p> <p>Директива 2003/87/ЕС Європейського Парламенту і Ради від 13.10.2003 р. про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЕС (Директиви про торгівлю викидами).</p>
<i>стратегія чистого виробництва</i>	<p>«Про охорону навколишнього природного середовища» (Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ);</p> <p>«Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки» (Розпорядження КМУ від 25.05.2011 р. № 577-р);</p> <p>Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (Закон України від 21.12.2010 року N 2818-VI);</p> <p>Закони України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (Закон України від 11.07.2001 № 2623-III);</p> <p>«Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні» (Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI).</p>	<p>Стаття 12 Кіотського протоколу;</p> <p>Директива 2009/28/ЕС від 23.04.2009 р. стосовно сприяння використанню енергії відновлюваних джерел і про внесення змін і Згодом скасування Директиви 2001/77/ЕС та 2003/30/ЕС;</p> <p>Директива 2010/75/ЕС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль за забрудненнями — IPPC);</p> <p>Директива ЄС 2004/101/ЕС про Правила щодо використання одиниць скорочень;</p> <p>Директива Ради ЄС 75/442/ЕЕС щодо відходів (зі змінами внесеними Директивою Ради ЄС 91/156/КЕС) – в частині зниження шкідливості відходів за рахунок впровадження технологій чистого виробництва і поліпшення конструкторських якостей продукції.</p>

<p><i>стратегія найкращих з існуючих технологій</i></p>	<p>«Про охорону навколишнього природного середовища» (Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII);</p> <p>«Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (Закон України від 14.09.2006 № 143-V).</p> <p>«Про інноваційну діяльність» (Закон України від 04.07.2002 № 40-IV)</p>	<p>Стаття 12 Кіотського протоколу;</p> <p>Директива 2010/75/ ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль за забрудненнями — IPPC).</p>
<p><i>стратегія достатності</i></p>	<p>Закон України "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції" (№ 1393-XIV від 14.01.2000);</p> <p>Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 № 187/98-ВР).</p>	<p>Директива Ради 2009/119 від 14 вересня 2009 р. щодо зобов'язання країн членів ЄС підтримувати мінімальні запаси сирової нафти та / або нафтопродуктів;</p> <p>Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 р.;</p> <p>Директива Ради ЄС 75/442/ЕЕС щодо відходів (зі змінами внесеними Директивою Ради ЄС 91/156/КЕС);</p> <p>Директива Ради ЄС 91/676/ЕЕС з охорони вод від забруднення нітратами;</p> <p>Директива Ради ЄС 91/689/ЕЕС про небезпечні відходи;</p> <p>Директива 94/62/ЕС «Про упаковку та відходи упаковки»</p>

Таким чином, розглянувши окремі законодавчі акти можна стверджувати, що хоча вони і потребують подальшого вдосконалення, зокрема підпорядкування і взаємоузгодженості, в той же час, створено достатнє інституційне підґрунтя для суб'єктів господарювання впровадження інноваційних стратегій й тим самим забезпечення імплементації екологічних факторів у економічну діяльність. Проте, для ефективною реалізації цілей «зеленого» розвитку національної економіки потрібно формувати відповідний інституційний механізм, як сукупність інституцій, методів, заходів та інструментів здатних забезпечувати узгодження соціальних, екологічних, економічних, науково-технологічних інтересів суспільства, держави та суб'єктів систем господарювання.

На державному рівні для формування засад «зеленої» економіки і прийняття відповідних управлінських рішень щодо стимулювання та впровадження інноваційних стратегій необхідні:

- розробка організаційно-фінансових механізмів та комплексних заходів із послідовного підвищення обсягів екологоорієнтованих витрат в секторах економіки;
- формування бюджетів спрямованих на впровадження енерго- та

ресурсозберігаючих технологій;

- розвиток механізмів державно-приватного партнерства та активізації бізнесу у сфері високотехнологічних та екологоорієнтованих галузей;

- поглиблення міжнародної співпраці у сфері екологоорієнтованого кредитування та розробки «зелених» фінансових продуктів;

- вдосконалення механізмів стимулювання поводження з відходами та вторинною сировиною;

- розвиток державної статистики в напрямку розширення економіко-екологічного обліку та звітності за рахунок показників, що вказують на перехід до сталого розвитку та екологізацію економіки;

- стимулювання розвитку таких ринків - технологічного, ринку екологічних товарів та послуг, «зелених» інвестиційних проектів, що впроваджуються у національну економіку, тощо [10].

Для реалізації інноваційних стратегій на державному та регіональному рівнях доцільно застосовувати програмно-цільовий підхід шляхом розробки загальнонаціональних стратегій, регіональних екологічних планів дій та відповідних екологічних програм.

На сучасному етапі у вітчизняній практиці впровадження екологічних стратегій відбувається різними шляхами, з використанням різних інструментів. Зараз підприємства самі, під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, формують свою підприємницьку політику, визначають ресурсне та екологічне навантаження і з урахуванням цього розробляють першочергові завдання, самі вкладають кошти у інновації. Практика свідчить, що систематична реалізація продуманих та ефективних природоохоронних дій, зокрема ресурсозбереження, зниження екологічних підприємницьких ризиків та іміджеві посили є частиною бізнесових інтересів підприємств і здійснюється вона практично без участі держави.

Тому, вважаємо доцільним запропонувати відповідним органам влади різних рівнів забезпечити координуючу роль в процесі активізації впровадження екологічних стратегій та трансферу інноваційних екологічно чистих технологій крізь призму державної підтримки та стимулювання.

Література

1. Стратегічне управління інноваційним ресурсозбереженням у будівельному комплексі [Електронний ресурс] / Д.В. Бутнік // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент міського та регіонального розвитку», 28-29 березня 2013 р. - Харків: ХНАМГ, 2013. – с. 101-102. Доступ до журн.: <http://eprints.kname.edu.ua/32572/1/101.pdf>

2. Про відходи: Закон України від 05 березня 1998 року № 187/98-ВР // Офіційний вісник України. – 1998. - №13. – Стор. 23

3. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики

України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI // Офіційний вісник України. – 2011. - №3. – Ст.158

4. Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 року № 1862-IV // Офіційний вісник України. – 2004. - №29. – Ст. 1948

5. Про екологічну експертизу: Закон України від 09 лютого 1995 року № 45/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №8. – Ст. 54.

6. Хумарова Н.І. «Впровадження стратегії екологічно чистого виробництва у реалізації завдань «зеленої» економіки»/ Н.І. Хумарова. - Матеріали Круглого столу «Інновації та створення «зеленої» економіки, 2 листопада 2012 року. – Київ: 2012. - С.102-110.

7. Перман Р. Экономика природных ресурсов и охраны окружающей среды (промежуточный уровень) : пер. с англ. / Р. Перман, Ю. Ма, Дж. Макгилври, М. Коммон. – М. : ТЕИС, 2006. – 1168 с.

8. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V // Офіційний вісник України. – 2006. - №40. – Стор. 65. – Ст. 2664.

9. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - №36. – Ст. 266.

10. Хумарова Н.І., Голікова О.С. «Наукові аспекти впровадження інноваційних стратегій «зеленого» розвитку» // Зелена економіка. Зелені інвестиції. Зелений туризм: матеріали II Міжнародного форуму 25-26 вересня 2014 р., м. Одеса / НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. та ін. – Одеса: Пальміра, 2014. - с.83-85 (248с.)

Abstract

Khumarova N., Golikova O.

Institutional preconditions implementing innovative strategies of green development.

In the article reviewed questions of the innovation essence of strategies and their compliance with the principles of "green" development. Defined the institutional framework that ensure their implementation in businesses' activities. Identified some shortcomings that hinder the wide application of strategies of "green" development at national and regional levels.